

#Delete Cyberbullying

Osnovne
informacije
za **roditelje**

ONLINE ODRASTANJE - NOVI ODGOJNI ZADATAK ZA RODITELJE

Društvene mreže, aplikacije za dopisivanje i video razgovor te ostali online komunikacijski kanali poput *Facebooka, Twittera, Instagrama, Ask Fma, WhatsAppa, Vibera, Face timea, Snapchata, Skypea* sastavni su i važan dio društvenog života i razvoja identiteta djece i mladih. Pogrešno je umanjivati značaj koji instant poruke, društvene mreže i internet imaju za socijalizaciju i komunikaciju današnje djece i mladih. Osim toga, uporaba interneta i informatičke opreme sastavni je dio profesionalnih kompetencija i neizbježan dio života svakog čovjeka u modernom društvu.

S druge strane, cyber prostor, tj. prostor interneta, društvenih mreža i mobilnih informacijsko komunikacijskih aplikacija, vjerojatno je jedino područje ljudskog djelovanja o kojem su djeca i mladi bolje informirani i bolje se njima služe od odraslih. To roditelje stavlja u posebno osjetljiv položaj i zahtijeva preuzimanje novog, vrlo značajnog i izazovnog odgojnog zadatka. Naime, pravila uljudnog i nenasilnog ponašanja koja vrijede kod kuće, u školi ili u parku, vrijede i na internetu. Roditelji su dužni pojasniti djetetu što znači biti nasilnik na internetu i informirati ga o posljedicama takvog oblika nasilja. Uobičajene odgojne postupke koje svaki roditelj provodi s djetetom kako bi mu usadio temeljne vrijednosti nenasilja i pristojnog ponašanja u stvarnom životu treba primijeniti i na cyber prostor. Djeca moraju biti svjesna da je roditeljima važno kako se oni ponašaju na internetu i da roditelji ne odobravaju ili ne umanjuju značaj takvog nasilničkog ponašanja u odnosu na ono koje dijete pokazuje u "stvarnom" životu.

Uz to što su prvi i najvažniji odgajatelji, roditelji su prvi i najvažniji zaštitnici djece na internetu. Bez obzira na generacijski jaz i razliku u poznavanju novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija oni su i dalje najodgovornija bliska odrasla osoba s ključnom ulogom u prevenciji i otkrivanju elektroničkog nasilja. Elektroničko nasilje se uglavnom događa kad je dijete **kod kuće pod nadzorom roditelja. Vi ste prva odrasla osoba koja će imati priliku uočiti nasilje. Upravo zbog toga, roditelji moraju aktivno poraditi na smanjenju generacijskog jaza u poznavanju cyber prostora i uporabi informacijsko-komunikacijskih tehnologija.** U današnje vrijeme, kada djeca gotovo više vremena provode u socijalizaciji na internetu, nego u stvarnom kontaktu s vršnjacima, teško je, pa čak i neodgovorno, ignorirati to područje ili smatrati da je to *nešto za mlade* u čemu roditelji ne trebaju sudjelovati. Važno je biti uz dijete i u tom novom, virtualnom prostoru i pružiti mu podršku kao odgajatelj, pratitelj i zaštitnik. Kad se suoči s nasiljem, dijete treba imati povjerenja u roditelja i obratiti mu se za pomoć, a roditelj treba pravodobno i primjereno reagirati.

No, djeca neće tražiti pomoć od roditelja ako vjeruju da im roditelji, zbog nepoznavanja cyber prostora, ne mogu pomoći niti razumjeti problem. Stoga Vam preporučamo da i sami otvorite profil na društvenim mrežama kojima se koristi i vaše dijete. Naime, vjerojatnost da se dijete ili mlada osoba povjeri roditelju tim je veća što je roditelj, iz perspektive djeteta, kompetentniji u snalaženju na internetu i društvenim mrežama. I obrnuto, ukoliko dijete misli da se roditelj nedovoljno dobro služi internetom i da ne razumije što se zapravo događa na društvenim mrežama,

manja je vjerojatnost da će ozbiljno shvatiti roditeljski savjet, odnosno, smatrat će da roditelj pretjeruje s brigom i upozorenjima. **Roditelji mogu zamoliti djecu da im pokažu i nauče ih kako funkcioniraju društvene mreže. Dijete će se, kada se nađe u ulozi učitelja osjećati važno i odraslo, a to će stvoriti odličnu priliku za razgovor s djetetom o onome što se na internetu događa.**

Drugi važan razlog zbog kojeg djeca ne razgovaraju s roditeljima je bojazan da će im roditelji zabraniti pristup internetu ili da će u priču uključiti druge ljude i tako pogoršati situaciju. Istraživanja s roditeljima potvrđuju ovu dječju pretpostavku jer roditelji i sami kažu da bi djetetu vjerojatno zabranili pristup internetu. To može samo pogoršati stvari jer poruke neće prestati pristizati samo zato što je računalo ili mobitel ugašen, a dijete će se još i više brinuti zamišljajući mogući sadržaj poruka. **Dijete mora imati povjerenja da mu roditelj neće oduzeti elektroničku opremu i ograničiti ili zabraniti pristup internetu, jer se u protivnom neće povjeriti. Ne treba zaboraviti da nasilje ne vrši tehnologija, već ljudi. Oduzimanjem mobitela problem se neće riješiti, kao što se zabranom odlaska u školu ne bi riješio problem nasilja na školskom igralištu. Štoviše, pokazalo se da dijete koje je nedovoljno izloženo internetu, zbog nedostatka iskustva postaje još ranjivijim među vršnjacima.**

Razgovarajte s djetetom o onome što ono na internetu radi, a u skladu s djetetovom dobi možete i nadzirati aktivnosti te ograničiti vrijeme provedeno na internetu. Facebook, Twitter i YouTube zahtijevaju da njihovi korisnici imaju navršenih najmanje 13 godina (jer tako propisuje američki zakon). Djeca mlađa od 13 godina često lažu o svojoj dobi i tako ipak otvaraju profil

na spomenutim servisima. Kad je u pitanju dijete mlađe školske dobi, preporuča se staviti računalo u dnevnu sobu gdje roditelj može s vremena na vrijeme “baciti pogled” na ekran. Iako je ovo dobra strategija, nikako nije dovoljna jer nije moguće stalno nadzirati dijete i osim toga, internet nije dostupan samo na računalu, nego i na mobitelu, a elektroničko nasilje je moguće vršiti i bez interneta putem SMS poruka. Ukratko, **nije moguće imati potpunu kontrolu. Zato je važno osnažiti dijete kako bi se samo znalo zaštititi, prepoznati nasilje i što je izuzetno važno - kako bi osjećalo da o tome s roditeljem može otvoreno razgovarati.**

Podsjećamo - ono što nije prihvatljivo na igralištu ili ulici nije prihvatljivo ni na internetu!

Roditeljska je dužnost dijete podučiti pravilima ponašanja i načinima kako se zaštititi od elektroničkog nasilja i opasnosti na internetu.

Pri izvršavanju ovog novog roditeljskog zadatka, bit ćete uspješniji ako uvijek imate na umu kako su međusobno poštovanje i uvažavanje temelj svakog odnosa - *online* ili *offline*.

Nadamo se da ćemo ovim osnovnim informacijama potaknuti vašu znatiželju i da ćete potražiti naš sveobuhvatni Priručnik za roditelje na web stranici Udruge roditelja „Korak po korak“: <http://www.udugaroditeljapk.hr/prevencija-elektronickog-nasilja>

Sretno!
*Udruga roditelja „Korak
po korak“*

KVIZ - JE LI VAŠE DIJETE ŽRTVA ILI POČINITELJ?

Znakovi koji mogu upućivati na to da je dijete možda žrtva ili počinitelj elektroničkog nasilja:

- iznenada na računalu ili mobitelu provodi značajno više ili značajno manje vremena;
- briše korisničke račune ili otvara više različitih profila na društvenim mrežama;
- ima puno novih kontakata ili se raspituje o načinima blokiranja korisnika;
- mijenja raspoloženje nakon korištenja interneta;
- depresivno je, pokazuje znakove niskog samopoštovanja;
- mijenja ponašanje (upada u „loše“ društvo), mijenja navike spavanja ili ishrane;
- izbjegava razgovor o temi društvenih mreža;
- osamljuje se i povlači u sebe, gubi interes za aktivnosti koje je ranije voljelo;
- izbjegava odlazak u školu i druženje s vršnjacima;
- skriva što radi na računalu ili mobitelu ili uređaj koristi noću;
- nervozno je ukoliko mu je pristup računalu ili mobitelu onemogućen.

OBLICI I OBILJEŽJA ELEKTRONIČKOG NASILJA

ŠTO JE ELEKTRONIČKO NASILJE ILI CYBERBULLYING?

Elektroničko nasilje je opći pojam za svaku komunikacijsku aktivnost elektroničkom/cyber tehnologijom (internet, mobilni telefon, tablet i sl.) koja se može smatrati štetnom kako za pojedinca, tako i za opće dobro, koje se ponavlja i uključuje namjeru izazivanja štete. Uključuje verbalno ili psihičko uznemiravanje od strane pojedinaca ili skupine prema žrtvi. Poprima različite forme, poput izrugivanja, uvreda, prijetnji, glasina, ogovaranja, neugodnih komentara ili kleveta.

SPOLNO ZLOSTAVLJANJE I UZNEMIRAVANJE

Uključuje slanje neželjenih poruka, komentara ili multimedijalnog materijala čiji je sadržaj seksualne prirode; objavljivanje ili prosljeđivanje intimnih fotografija, ili multimedijalnog materijala bez pristanka osobe koja je na slici; ili širenje glasina koje se odnose na seksualnost žrtve, silovanje, bludne radnje, zadovoljenje pohote pred djecom ili mamljenje djece za zadovoljenje spolnih potreba, uključivanje djece u snimanje pornografskog materijala i sudjelovanje u pornografskim predstavama pomoću informacijsko - komunikacijske tehnologije.

Istraživanje Udruge roditelja “Korak po korak” iz 2014. godine u Hrvatskoj pokazalo je da:

- 98% mladih ima pristup internetu;
- 96% ima profil na Facebook-u;
- u prosjeku poznaju svega 30% od ukupnog broja Facebook prijatelja što povećava mogućnost da ih netko seksualno uznemirava i/ili podvodi;
- 82% mladih procjenjuje da se gotovo svim mladima (oba spola) dogodilo da ih je netko vrijeđao;
- 35% mladih kaže da ih je netko seksualno uznemiravao putem interneta;
- 60% srednjoškolaca navodi da roditelji ne nadziru njihove aktivnosti na internetu niti im ograničavaju vrijeme provedeno na internetu;
- 44% srednjoškolaca kaže da roditelji nikada ne razgovaraju s njima o onome što rade na internetu;
- 79% ispitanih roditelja kaže da gotovo nikad ne razgovaraju sa svojim djetetom o onome što ono radi na računalu i internetu;
- 92% ispitanika gotovo nikad ne traži da im dijete pokaže što radi na Facebooku i drugim društvenim mrežama.

SAVJETI I UPUTE ZA RODITELJE - ONLINE ODGAJATELJE

ZAJEDNO S DJETETOM DOGOVORITE PRAVILA

Razgovarajte s djetetom i zajednički dogovorite pravila korištenja elektroničkih uređaja te igrica, interneta, društvenih mreža i instant poruka (npr. Viber). Pravila trebaju uzeti u obzir dob djeteta i definirati doba dana kad dijete smije koristiti elektroničke uređaje, ukupno vrijeme koje dijete smije provesti na računalu ili mobitelu, vrste igrica i aplikacija koje će koristiti, te osobe s kojima će komunicirati. Kod mlađe djece preporučljivo je koristiti opcije roditeljskog nadzora i filtriranja sadržaja, ali svakako djecu informirajte o postavkama filtera. Ukoliko dijete koristi e-poštu, ima profil na društvenim mrežama, ili koristi aplikacije za instant poruke, možete dogovoriti mogućnost povremenog zajedničkog pregledavanja djetetovih SMS ili instant poruka. Provjerite koje su najčešće teme razgovara u *chat* sobama koje vaše dijete posjećuje i uvjerite se da nisu namijenjene punoljetnim osobama. No, bez obzira na to, povremeno provjeravajte što se događa u *chat* sobama u kojima boravi vaše dijete jer seksualni predatori koji se lažno predstavljaju kao djeca i često koriste takve sobe za mamljenje djece na susret. Ograničite vrijeme koje dijete smije provoditi na *chatu* i pod kojim uvjetima jer *chatanje* lako može prijeći u blagu ovisnost i djetetu oduzeti previše vremena. Isto vrijedi i za online igrice koje su također interaktivne i

omogućuju djeci komunikaciju s nepoznatim ljudima. Upozorite dijete da lozinku ne dijeli ni sa kime, čak ni sa prijateljima i savjetujte mu da odabere lozinku koja je komplicirana (uključuje velika i mala slova i brojke - nikako ne datum rođenja, ime kućnog ljubimca i sl. što bi netko mogao pogoditi). Ukoliko je dijete mlađe, možete zatražiti da vam povjeri svoju lozinku za pristup e-pošti ili društvenim mrežama. Imajte na umu da će dječja potreba za privatnošću rasti s djetetovim godinama te da će u jednom trenutku pregledavanje djetetove pošte i poruka postati neprimjereno i ući u sferu kršenja prava djeteta na privatnost, a bit će i kontraproduktivno jer će kod djeteta izazivati otpor. Osim toga, ukoliko osjete pritisak na svoju privatnost ili pomisle da ih se špijunira, djeca, a posebno tinejdžeri, izgubit će povjerenje u roditelje te lako pronaći način da od roditelja sakriju ono što ne žele da se zna. Ova situacija može biti jako opasna u slučaju da se dijete ili tinejdžer zaista nađe u problemu jer se zbog narušenog povjerenja neće htjeti obratiti roditelju za pomoć.

Izgradnja povjerenja između roditelja i djeteta te osjećaj sigurnosti da se u svakom trenutku pa čak i kada misli da je nešto “zabrljalo” može bez straha od kazne obratiti roditelju najsigurniji je i jedini pouzdani način zaštite djece na internetu.

UPUTITE DJECU U OSNOVE SIGURNOSTI NA INTERNETU

Možete sastaviti "ugovor" koji će potpisati i roditelji i dijete, a koji će sadržavati pravila ponašanja i za dijete i za roditelja i dozvoljeno vrijeme koje dijete smije provesti na internetu. Ugovor možete zalijepiti na zid iznad računala. Neka dijete sudjeluje u sastavljanju ugovora i pisanju pravila jer će ih se radije pridržavati ako je sudjelovalo u njihovom kreiranju. Važno je da pravila budu realna i jasna te da ih se dosljedno pridržavate. Prilažemo dva primjerka ugovora, ali predlažemo da sa djetetom sastavite vlastiti ugovor.

ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Jedno od osnovnih pravila ponašanja svakako treba biti dogovor o tajnosti osobnih podataka koje ni sa kime na internetu ili putem mobitela ne treba dijeliti. Osobni podaci koje dijete ne smije bez odobrenja roditelja nikome poslati, otkriti ili upisati u e-pošti, *chatu*, društvenoj mreži, blogu ili web stranici uključuju **puno ime i prezime djeteta te ime i prezime roditelja, kućnu adresu, broj mobitela ili kućnog telefona, datum rođenja, OIB, naziv i adresu škole koje dijete pohađa, lozinke, PIN-ove** i ostale podatke koje bi netko mogao zlorabiti, pomoću njih locirati mjesto stanovanja i kretanja Vašeg djeteta ili iskoristiti za krađu identiteta. Korisničko ime kojim dijete pristupa društvenim mrežama, oline igrama ili e-pošti neka bude takvo da je iz njega nemoguće otkriti spol ili dob djeteta. Dijete treba razumjeti da nepoznate osobe ne smiju znati gdje ono stanuje, u koju školu ide, u koje doba dana je u školi, a kada je kod

kuće, kao i kada je s obitelji na praznicima. Zabilježeni su slučajevi provala u stanove u vrijeme kada su vlasnici bili na godišnjem odmoru, a otkriveno je da su lopovi putem društvenih mreža došli do informacije o tome da je stan prazan. Osim toga raste i rizik od toga da netko pronađe i pristupi djetetu u stvarnom životu.

OBJAVA SADRŽAJA

Roditeljska je zadaća poučiti djecu da na društvenim mrežama ili putem instant poruka ne objavljuju izjave koje bi nekoga mogle povrijediti i koje mu ne bi bili spremni reći u lice. Također, djecu treba upozoriti da ne objavljuju slike za koje ne bi htjeli da ih netko objavi na panou u školi. Objasnite djetetu da se izjave, fotografije i multimedijalni sadržaj gotovo nikako ne mogu ukloniti s interneta jednom kada su objavljeni. Uputite ih u ozbiljnost i trajnost posljedica njihove “zezancije” jer čak i ako dijete obriše fotografiju ili neki uvredljivi status, nikada ne može znati nije li tu fotografiju netko u međuvremenu preuzeo i hoće li je ubuduće širiti dalje.

ELEKTRONIČKO NASILJE ILI CYBERBULLYING

Nikako ne treba podcjenjivati opasnost od elektroničkog nasilja. Razgovarajte s djetetom o onome što radi na internetu i mobitelu. Elektroničko nasilje se najčešće odvija putem aplikacija za instant poruke i putem društvenih mreža jer ove aplikacije i servisi omogućuju brzu izmjenu velikog broja poruka u realnom vremenu, za razliku od primjerice e-pošte, koja se odvija sporije. Objasnite djetetu da na internetu vrijede ista pravila kao i u stvarnom životu te da je ono što je nepristojno i

ružno u stvarnosti, nepristojno i ružno i na internetu. Ukoliko posumnjate da dijete trpi elektroničko nasilje, otvoreno s njim razgovarajte i pokušajte doznati što se događa. Ostanite mirni i saslušajte sve što vam dijete govori. Ne osuđujte ga već mu stavite do znanja da ste uz njega te ćete mu pomoći i zaštititi ga od daljnjeg zlostavljanja. Recite djetetu neka nikako **ne uzvrća** istom mjerom jer time samo pogoršava situaciju, ali **neka blokira** osobu koja ga vrijeđa. Primljene **poruke ili slike treba sačuvati kao dokaz**. Budući da se elektroničko nasilje ne događa licem lice, nema fizičkog kontakta i ne ostavlja vidljive tragove (poput modrica) teže ga je uočiti, ali i dokazati - zato je važno da žrtva ne obriše poruke koje je dobila. **Razgovarajte** sa školskim psihologom ili pedagogom te s učiteljicom ukoliko nasilje vrše druga djeca iz razreda ili škole. Škola je, prema zakonu, obavezna postupiti u skladu s Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima te će obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju. Uznemiravanje možete prijaviti i službi za korisnike pružatelja usluge (mobilni operater ili pružatelj internet usluge). Možete se savjetovati i sa UR Korak po korak, Hrabrim telefonom ili nekim drugim savjetovalištem. Ukoliko smatrate da se radi o ozbiljnim prijetnjama, obavijestite policiju. Nemojte djetetu zabraniti korištenje interneta ili mobitela jer ćete time samo pogoršati situaciju - dijete će još više brinuti i zamišljati moguće komentare. Imajte razumijevanja za važnost koju dijete pridaje internetu i društvenim mrežama. Uskraćivanjem interneta dodatno ćete

viktimizirati i izolirati dijete, slično kao i da ste mu zabranili odlazak u park ili kino.

SPOLNO UZNEMIRAVANJE I ZLOSTAVLJANJE

Prisutnost djece na Internetu i redovita uporaba informacijsko komunikacijskih tehnologija povećava rizik od toga da djeca postanu žrtve zlostavljača koji će se lažno predstavljati kao njihovi vršnjaci ili će ih na druge načine uvjeriti da snime fotografije ili video materijal i pošalju ga svojim novim “prijateljima”. Djeca i maloljetnici tako mogu i bez svog znanja sudjelovati u snimanju dječje pornografije ili uporabom video chata (Skype, Viber i sl.) i u prikazivanju pornografskih predstava. Konvencija o kibernetičkom kriminalu Vijeća Europe koja navodi obvezu zaštite djece od takvih kaznenih djela uvrštena je u zakonodavstvo RH putem Zakona o potvrđivanju konvencije o kibernetičkom kriminalu, a odredbe Konvencije prenesene su u Kazneni zakon RH.

Svrha ovog teksta nije zastrašivanje roditelja ili djece niti nam je želja predstaviti internet kao opasno i pogubno mjesto. Internet nudi gomilu sadržaja, od kojih je većina bezopasna i često korisna, ali isto tako, nudi i priliku zlonamjernim pojedincima i kriminalcima pa nažalost i pedofilima da namame dijete.

Naglasite djetetu da ne postoji način da provjeri stvarni identitet osobe s kojom se dopisuje putem *chata*, društvenih mreža ili putem online igrica. **Važno je da dijete nepoznatim osobama nikada ne odaje svoje privatne podatke, ne šalje fotografije, a iznad svega, neka se nikada ne sastaje s osobom koju je upoznalo**

na internetu. Upozorite dijete neka ne prima nikakve darove od nepoznatih osoba, primjerice kodove za nadoplatu računa putem bona, a ako je i prihvatilo takav poklon, neka ne obavlja za tu osobu protuusluge, pogotovo neka ne šalje fotografije, brojeve telefona svojih prijatelja i slične podatke. Dogovorite se s djetetom da ukoliko se osjeća nesigurno oko komunikacije s bilo kojom osobom na internetu ili putem mobitela neka vam se svakako obrati za pomoć. Važno je da dijete zna da ćete mu pomoći čak i ako je prekršilo neka pravila iz vašeg dogovora i poslalo fotografiju ili se čak našlo s nepoznatom osobom, iako ste mu već ranije rekli da to ne smije. Objasnite djetetu da je seksualno uznemiravanje i zlostavljanje protuzakonito te da žrtva nikada nije kriva za ono što se dogodilo. Čak i ako je dijete nekome poslalo fotografiju na kojoj je oskudno odjeveno, ili je bez odjeće, ta osoba nije imala pravo fotografiju javno objaviti. Redovito razgovarajte s djetetom o onome što se događa na internetu, saslušajte ga bez osuđivanja, vjerujte onome što vam govori. Ukoliko sumnjate da netko seksualno uznemirava ili zlostavlja dijete, svakako o tome obavijestite policiju i potražite pomoć psihologa. Ukoliko se roditelj ne osjeća da može otvoreno razgovarati o temi spolnosti, a posebno spolnog uznemiravanja i nasilja, ako osjeća da ne može odgovoriti na brojna pitanja najbolje je potražiti stručnu pomoć (npr. školski psiholog, pedagog, savjetovalište za mlade) kako bi se na taj način osigurali najbolji interesi djeteta te kako bi se djetetu omogućio

pristup potrebnim i razvojno primjerenim informacijama o temi spolnosti, osobnih granica i sigurnosti.

VRIJEME PROVEDENO NA INTERNETU I RAČUNALU

Dogovorite s djetetom vrijeme koje smije dnevno provoditi na internetu i računalu. Komunikacija putem *chata*, instant poruka te igranje igrica često prerasta u blagu ovisnost i oduzima djeci puno vremena. Istovremeno, ove aktivnosti jesu oblik druženja s vršnjacima i normalno je da djeca za njih pokazuju interes. Objasnite djetetu da internet i PC igre ne smiju ometati njegove školske obaveze ili hobije i sportske ili umjetničke aktivnosti. Postavite jasna pravila i ograničenja vezano uz korištenje interneta noću i tijekom nastave. Potaknite djecu da se češće druže u fizičkoj nego virtualnoj stvarnosti. Igraće konzole također omogućuju pristup internetu i komunikaciji s različitim osobama. Pravila razmjene informacija i rizik od nasilja na igraćim konzolama ista su kao i na drugim online servisima. Online igre često podrazumijevaju igranje uloga i uključuju nasilno ponašanje. Igrajući ovakve igre djeca često bivaju uvučena u nasilno ponašanje koje doživljavaju kao sastavni dio igre i ne shvaćajući ozbiljnost svojih postupaka. Jedan dio igrača/gamera (djece, ali često i odraslih) svjesno zloupotrebljava igre za vršenje elektroničkog nasilja koje izlazi iz parametara igre, a koje uključuje slanje uvredljivih poruka drugim igračima pa tako i djeci. Ukoliko vaše dijete trpi nasilje, najbolje je blokirati nasilnika i prijaviti ga. Online igre nude opciju prijave neprimjerenog ponašanja.

**ŠTO UČINITI AKO JE VAŠE
DIJETE POČINITELJ
ELEKTRONIČKOG
NASILJA?**

Roditeljima nije lako prihvatiti mogućnost da je njihovo dijete počinitelj elektroničkog nasilja. Koliko vam se god ponašanje djeteta činilo bezazlenim i prirodnim s obzirom na njegovu dob, opasno je zanemariti upozorenja o zlostavljanju jer je moguće da su šale jednog djeteta, jako povrijedile drugo dijete. Potrebno je puno hrabrosti kako bi se priznalo da dijete ima problem i još više snage, strpljenja i razumijevanja kako bi mu se pomoglo da promijeni svoje ponašanje. Ima više razloga iz kojih se dijete počinje nasilno ponašati - razlog može biti osveta ili jednostavno zabava i nedostatak svijesti o tome koliko se boli i štete nanosi drugoj osobi. **Većina tinejdžera koji su izvršili elektroničko nasilje nije svjesno toga da se njihovo ponašanje može smatrati nasiljem te kažu da nisu imali namjeru povrijediti drugu osobu.** S druge strane, moguće je da je agresivno ponašanje prema drugima posljedica stresa, problema u školi ili možda netko vrijeđa i zlostavlja njih. Porazgovarajte s djetetom otvoreno. Recite da ste od škole ili drugih roditelja dobili informaciju o tome da se ono ponašalo agresivno. Doznajte što se točno događalo i koje je uređaje, aplikacije ili društvene mreže dijete koristilo. **Nemojte prijetiti, osuđivati i vrijeđati dijete. Ukoliko se dijete bude osjećalo napadnutim i**

poniženim, moglo bi se u ljutnji početi ponašati još agresivnije prema okolini. Nemojte zaboraviti da problem nije u djetetu, već je pogrešno njegovo ponašanje. Objasnite mu da ga volite bez obzira na sve, no da je njegovo ponašanje krivo i treba prestati. Razgovarajte s djetetom o tome kako se osjećaju druga djeca kada ih se zadirkuje i pomognite djetetu da shvati kako posljedice elektroničkog nasilja mogu biti ozbiljne. Pogotovo kada je riječ o maloj djeci, moguće je da zaista nisu svjesna koliko je njihovo ponašanje štetno za drugu osobu. Mirno objasnite djetetu da svako zlostavljanje, bilo fizičko ili verbalno, uzrokuje bol drugoj osobi. Pomognite djetetu da razvije suosjećanje i da pokuša zamisliti kako bi se ono osjećalo ukoliko bi bilo izloženo nasilju. Objasnite im da je zadirkivanje, udaranje, naguravanje i širenje glasina pogrešno i neprihvatljivo ponašanje te da nitko ne zaslužuje da ga se zlostavlja. Pomognite mu da nauči rješavati sukobe s vršnjacima na asertivan način te neka ne produbljuje sukob. Neka vaše dijete zna da vam se uvijek može obratiti i s vama razgovarati o svemu što se u njegovom životu i interakciji s vršnjacima (*offline* ili *online*). Ponudite djetetu pomoć pri promjeni i ispravljanju ponašanja. Neka dijete predloži način na kako će najlakše prestati sa zlostavljanjem, odnosno, što se mora promijeniti u njihovoj okolini kako bi oni promijenili svoje ponašanje. Nakon razgovora s djetetom, porazgovarajte i s učiteljem/icom ili nekom drugom stručnom osobom u školi i saslušajte njihovu stranu priče. Stavite im do znanja da ste spremni surađivati sa školom kako bi vaše

dijete prestalo sa zlostavljanjem i informirajte ih o obiteljskim okolnostima u kojima se trenutno nalazite, a koje su možda teške za dijete. Moguće je da će vašem djetetu biti potrebno dodatno savjetovanje sa stručnjakom koje će mu pomoći da promijeni svoje ponašanje, prihvati odgovornost za svoje postupke i osvijesti njihove posljedice.

KORISTITE TEHNOLOGIJU, MOŽE VAM PUNO POMOĆI!

Filteri su najkorisniji kada su u pitanju mlađa djeca koja bi mogla slučajno utipkati krivu riječ ili kliknuti na poveznicu koja otvara stranicu sa sadržajem koji za njih može biti uznemirujući ili zastrašujući. Kada se radi o PC-u, moguće je, i svakako preporučljivo, staviti računalo u zajedničku prostoriju i nadgledati dijete za vrijeme surfanja te ograničiti vrijeme koje dijete smije provoditi na računalu. Situacija je složenija kada su u pitanju mobiteli jer ih djeca često koriste bez nadzora odraslih, stoga je dobro ograničiti vrijeme korištenja mobitela kao i, u skladu s djetetovom dobi, ograničiti korištenje određenih aplikacija, primjerice društvenih mreža i instant poruka koje su najčešći medij za provođenje elektroničkog nasilja. Na web stranicama Udruge roditelja „Korak po korak“ možete pronaći detaljniji opis više različitih mogućnosti postavljanja roditeljskog nadzora, no kao najjednostavnije, ali i najučinkovitije, ističemo izradu zasebnog korisničkog

računa za dijete i uključivanje opcije sigurnog pretraživanja na tražilicama i servisima poput Google tražilice ili Youtuba.

KREIRAJTE POSEBAN KORISNIČKI RAČUN ZA DIJETE I ZAŠTITITE PRISTUP GLAVNOM RAČUNU LOZINKOM

Na računalu koje dijete koristi kreirajte odvojene korisničke račune za roditelje (s ovlastima administratora) i za djecu (s ovlastima standardnog korisnika ili djeteta). U postavkama računa za dijete, uključite opciju roditeljskog nadzora (parental controls) i postavite željena ograničenja. Moguće je ograničiti vrijeme koje dijete smije provoditi na računalu, definirati karakteristike igara koje dijete smije igrati (u skladu sa službenim sustavom rangiranja računalnih igara) kao i programe koje smije koristiti. Ukoliko želite dodatne opcije roditeljskog nadzora, možete instalirati programe za filtriranje, ili podesiti postavke tražilica, o čemu možete pročitati u nastavku.

RODITELJSKI NADZOR I FILTRIRANJE

Neki od programa roditeljskog nadzora i filtriranja su besplatni (npr. [Qustodio](#), [Eset Parental Control for Android](#)) a neki se naplaćuju (npr. [Net Nanny](#)). Ove programe je potrebno instalirati na uređaj koji dijete koristi, a omogućuju jedinstvenu konfiguraciju i daljinski pristup praćenju i za računalo i za mobitele. Omogućuju detaljno praćenje djetetovih aktivnosti (popis web adresa koje je dijete posjećivao, aplikacija koje je dijete koristilo, čak imena osoba s kojima se dijete

dopisivalo putem SMS poruka) što može povrijediti pravo djeteta na privatnost. **Prilikom aktivacije alata za filtriranje, razgovarajte s djetetom o tome kakav filter želite postaviti umjesto da to učinite u tajnosti.** Ukoliko mislite da je vaše dijete premlado za društvene mreže ili aplikacije za instant poruka, možete podesiti filtere tako da blokiraju pristup tim aplikacijama. Međutim, ukoliko djetetu dopustite njihovo korištenje, ovim alatima nećete moći filtrirati eventualno štetan sadržaj interakcija (uvrede, sekstiranje i sl).

Kako biste provjerili radi li alat ispravno, upišite u Google alat za pretraživanje neku ključnu riječ, primjerice *pornografija* ili *porn* (ne u prisutnosti djeteta). Kada pokušate otvoriti sadržaj koji sadržava takvu ključnu riječ, stranica bi trebala biti blokirana. Svakako provjerite i je li sadržaj blokiran kada se pretražuje pod *slike* (*images*). Ukoliko nije, potrebno je dodatno podesiti postavke. Programi za postavljanje roditeljskog nadzora, odnosno filtriranje sadržaja, nažalost, ne uspijevaju uvijek učinkovito blokirati neprimjeren sadržaj, stoga preporučamo podešavanje **postavki tražilica** (Google, Yahoo, Bing) na način da filtriraju i blokiraju sadržaj za odrasle. Postavke je potrebno posebno podesiti na svim uređajima kojima se dijete služi.

POSTAVKE TRAZILICA

Moguće je, i vrlo jednostavno, podesiti postavke tražilica kao što su Google, Bing ili Yahoo. Opcija sigurnog pretraživanja učinkovito će blokirati sadržaj koji može

biti zastrašujući ili uznemirujući za djecu, a pritom će prikazati relevantan sadržaj i omogućiti djeci pristup informacijama i slobodno istraživanje širokog spektra tema potrebnih za igru i učenje. Ovo je učinkovit način zaštite mlađe djece od neprimjerenog sadržaja. Starija djeca mogu zaobići roditeljski nadzor, ali što su djeca starija, to je manje sadržaja za njih i štetno.

Search Settings

Search results

Languages

Help

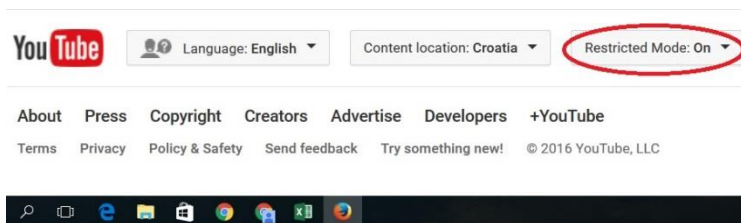
SafeSearch Filters

SafeSearch can help you block inappropriate or SafeSearch filter isn't 100% accurate, but it helps

Turn on SafeSearch [Lock SafeSearch](#)

APLIKACIJE I SERVISI

Youtube - moguće je regulirati postavke uključivanjem *restricted mode* - on. Kako bi se to učinilo, potrebno je registrirati se na Youtube - registracija je besplatna. Na dnu prozora će se pojaviti alatna traka i opcija za uključivanje *restricted mode*. Kako ni jedan filter nije 100% pouzdan, ipak je potrebno nadzirati dijete dok pretražuje video sadržaj, pogotovo kada je riječ o maloj djeci. Svakako provjerite jeste li prijavljeni u Youtube i je li opcija *restricted mode* uključena prije nego što djetetu prepustite da samo bira video sadržaj.

Što se tiče mobitela, postoji niz besplatnih aplikacija za mobitele koji omogućuju ograničavanje vremena koje dijete provodi na mobitelu ili pojedinim aplikacijama kao i pregled aplikacija koje dijete koristi. Mnoge od ovih aplikacija narušavaju djetetovo pravo na privatnost i što je dijete starije, manje su primjerene. Dinner time, Kids Place i Minor monitor neki su od besplatnih alata roditeljskog nadzora, o kojima možete više pročitati u online verziji brošure dostupne na web stranicama Udruge roditelja „Korak po korak“.

Alati za filtriranje sadržaja mogu vam pomoći zaštititi dijete, ali ih treba shvatiti samo kao dio rješenja, budući da procesi filtriranja nisu dovoljno učinkoviti, a istovremeno kod djeteta mogu izazvati otpor i frustraciju jer ga „špijunirate“. **Stoga, uz instalaciju filtera, ne zaboravite na važnost izravne komunikacije s djecom. Razgovarajte s njima o njihovim aktivnostima na internetu, saznajte što vole i što ne vole, otvorite profil na društvenoj mreži koju koristi vaše dijete, organizirajte zajedničke aktivnosti koje uključuju korištenje interneta i informirajte se o posljednjim trendovima i prijetnjama na internetu.** Svijet interneta i komunikacijskih tehnologija mijenja se

izuzetno brzo, neprestano se pojavljuju nove aplikacije i programi te novi načini njihove zloupotrebe, ali i načini zaštite.

ZAKONSKA ZAŠTITA OD NASILJA, SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I ZLOSTAVLJANJA NA INTERNETU

Kazneni Zakon RH temeljni je zakon koji osigurava pravnu zaštitu djece i odraslih od kaznenih djela koja se mogu povezati s uporabom računalne tehnologije i interneta. Reakcija sustava razlikuje se s obzirom na dob počinitelja. Djeca mlađa od 14 godina nisu kazneno odgovorna, što znači da se dijete ne može kazneno ni prekršajno goniti, ne može ga se tužiti, ni kazniti. Međutim, ipak su propisani načini zaštite od kriminalne djelatnosti djece, i to kroz mjere obiteljsko-pravne zaštite. To znači da će policija, kad utvrdi da je dijete počinilo kažnjivu radnju, o tome obavijestiti mjerodavni Centar za socijalnu skrb, koji će provesti postupak i eventualno izreći mjeru obiteljsko-pravne zaštite (npr. nadzor nad provođenjem roditeljskog prava). Djeca s navršениh 14, ali mlađa od 16 godina su kazneno odgovorna, mogu im se izreći odgojne mjere, i to disciplinske mjere, mjere pojačanog nadzora i zavodske mjere. Maloljetnicima s navršениh 16 godina može se izreći i kazna maloljetničkog zatvora.

- Svatko je dužan prijaviti kažnjivu radnju počinjenu na štetu djeteta ili maloljetne osobe (članak 204. Zakona o kaznenom postupku i članak 302. Kaznenog zakona);
- učinkovitost policije ovisi o proteku vremena od saznanja o kaznenom djelu pa je stoga potrebno žurno obavijestiti policiju o svakom saznanju o neprihvatljivom ponašanju na štetu djece i maloljetnih osoba;
- po saznanju da se dogodilo kazneno djelo na štetu djeteta ili maloljetne osobe ne smije se dirati predmete kojima je izvršeno kazneno djelo i ne smije se kretati po mjestu događaja jer se tako mogu uništiti tragovi i dokazi protiv počinitelja;
- ukoliko je dijete fizički ili seksualno zlostavljano treba ga odvesti k liječniku radi pružanja zdravstvene pomoći i evidentiranja povreda;
- roditelj čini prekršaj protiv javnog reda i mira ukoliko njegovo dijete koje nije navršilo 14 godina života počini prekršaj, koji je posljedica propusta u odgoju i nadzoru ili ukoliko ga potiče na činjenje prekršaja;
- roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti podizanja, odgoja i obrazovanja djeteta čini kazneno djelo (članak 177. stavak 2. Kaznenog zakona).

Udruga roditelja „Korak po korak“ suradnik je na projektu #DeleteCyberbullying, koji provodi COFACE uz financijsku podršku programa EU DAPHNE u 14 europskih zemalja.

U okviru #DeleteCyberbullying projekta, 2014. godine, izrađen je video s ciljem podizanja svijesti javnosti o problemu elektroničkog nasilja, aplikacija za mobitele koja sadrži interaktivne kvizove namijenjene djeci, roditeljima i učiteljima/icama te priručnik za učitelje/ice.

Priručnik za roditelje izrađen je 2016. godine kao nadopuna postojećem sadržaju #DeleteCyberbullying projekta.

Za sve informacije o provedbi projekta u Hrvatskoj možete se obratiti Udruzi roditelja „Korak po korak“.

Udruga roditelja
KORAK PO KORAK